

Sexuální výchova ve školách

Co je to sexualita, sexuální zdraví a sexuální výchova¹?

Když mluvíme o **sexualitě**, mluvíme o pohlaví, genderové identitě a genderových rolích, sexuální orientaci, erotice, potěšení, intimitě a reprodukci. Pro každého člověka má sexualita trochu jiný význam a každý svou sexualitu prožívá jinak. Sexualita je ovlivňována biologickými, společenskými, psychologickými, náboženskými i historickými faktory. Mravní normy sexuality se proto mění v čase i napříč kulturami.

Sexuální zdraví

je stavem celkové pohody související se sexualitou a vyžaduje pozitivní a respektující přístup k sexualitě a sexuálním vztahům a možnost mít příjemné a bezpečné sexuální zkušenosti bez nátlaku, diskriminace nebo násilí.

Sexuální výchova

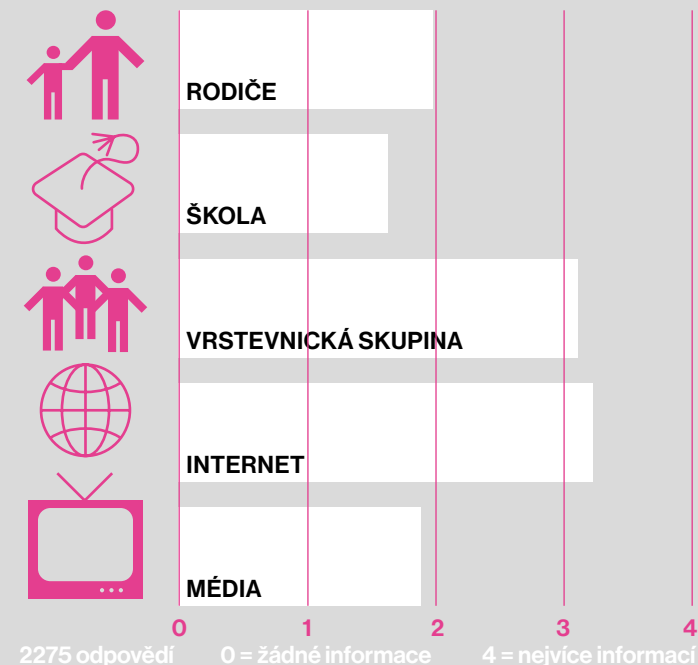
vybavuje studující informacemi, schopnostmi a pozitivními hodnotami, aby pochopili a užívali si svou sexualitu a měli bezpečné a naplňující vztahy. Vede k zodpovědnosti za vlastní sexualitu a sexuální zdraví a za pocit pohody ostatních lidí. Sexuální výchova začíná v raném dětství a pokračuje během celého života.

Proč je sexuální výchova ve škole důležitá?

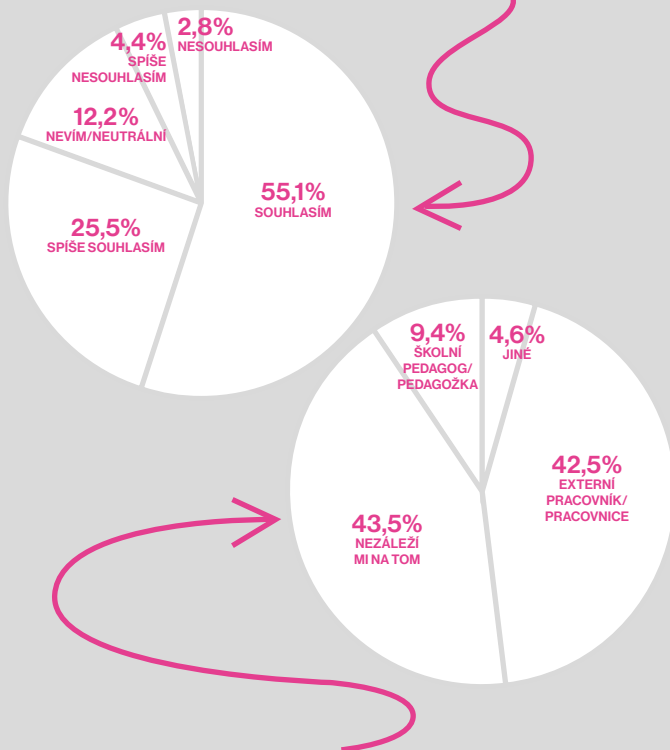
Podle průzkumů získávají studující informace o sexu a partnerských vztazích především na internetu a od svých vrstevnických skupin. S čím dál větší dostupností pornografie se zvyšuje také počet studujících, kteří se s ní občas nebo ve větší míře setkávají již před 15. rokem, někteří i před 10. rokem svého života. Podle průzkumu České středoškolské unie (ČSU) studující získávají nejméně informací o partnerském a sexuálním životě ve škole.

Zdroje informací o partnerském a sexuálním životě:

Škola by měla usměrňovat vliv informací, které se ke studujícím dostanou neformálním způsobem, protože na internetu, mezi vrstevnickými skupinami a v pornografii se mohou studující setkat se zkreslenými, mylnými a někdy i zdraví škodlivými informacemi. Průzkum ČSU ukazuje, že studující o sexuální výchovu mají zájem a uvítali by, kdyby jí bylo ve škole věnováno více času.

CHTĚL/A BYCH, ABY SE SEXUÁLNÍ VÝCHOVĚ VE ŠKOLE VĚNOVALO VÍCE ČASU? (2279 ODPOVĚDÍ)

Jak by měla vypadat sexuální výchova?

- Ve třídě by měla panovat **otevřená a důvěrná atmosféra** s jasně stanovenými pravidly společné práce – například smích je povolen, zesměšňování ne; šíření faktických informací mimo prostor hodiny a třídy je žádoucí, šíření osobních zkušeností spolužaček a spolužáků je nepřipustné, každý sdílí pouze tolik, kolik chce, nikdo nikoho do ničeho netlačí.
- Vyučující by měli poskytovat **pravdivé, ověřené informace** a používat správné termíny.
- Vyučující by měli klást důraz na **důležitost souhlasu u sexuálních aktivit a vzájemného respektu** – každý člověk má trochu jiné hranice toho, co je příjemné a nepříjemné. V sexu nemůžeme předpokládat, že to, co se líbilo jednomu člověku, se bude líbit všem, nebo, že to, co se partnerce nebo partnerovi líbilo včera, se jim bude líbit i zítra.
- Sexualita by měla být **podávána pozitivně a měla by reflektovat realitu v její rozmanitosti** – reprodukční a rekreační funkce sexu jsou stejně důležité, intimní vztahy mohou být založeny na orientaci heterosexuální, homosexuální, bisexuální atd. Jsou lidé, kteří nemají zájem navazovat citové intimní vztahy, jsou aromantiční, nebo nemají zájem navazovat fyzické intimní vztahy, jsou asexuální.
- Sexuální výchova by se měla jasně **vymezovat vůči sexualizovanému násilí** – sexuální obtěžování, partnerské násilí, homofobie, transfobie.
- Sexuální výchova by měla studujícím pomoci **kriticky nahlédnout na stereotypy o ženách a mužích**, které se týkají sexuality a partnerských vztahů.
- Výuka sexuální výchovy by měla být **postavená na interaktivních aktivitách a diskusích** v menších i větších skupinách. Vyučující by měli studujícím poskytnout dostatek prostoru pro otázky.
- Sexuální výchova by měla **být vyučována průběžně**.

Kdo by měl učit sexuální výchovu?

Sexuální výchovu by měli v prvé řadě vyučovat lidé, kteří jsou v této oblasti vzdělání nebo se dozdělávají a jsou ochotní reflektovat své vlastní postoje, hodnoty a společenské normy. Současně je důležité, aby vyučující měli k sexuální výchově pozitivní přístup, považovali ji za důležitou a dokázali vytvořit důvěrný a bezpečný prostor pro diskuse se studujícími. Sexuální výchova může být na škole realizována interními vyučujícími nebo externími subjekty, obě možnosti mají své výhody a nevýhody. Podle průzkumu ČSU více než 40 % studujících nezáleží na tom, kdo je bude učit sexuální výchovu, dalších 40 % by preferovalo externí odborníci nebo odborníka.

Sexuální výchova ve škole probíhá v podstatě neustále, protože škola svým celkovým přístupem vysílá studujícím signál, co je a co není přípustné. Informace jsou přenášeny i skrytě tím, jak vyučující řeší sexuální narážky a vtipy studujících, jaké mají komentáře nebo jak se vyjadřují o mužích a ženách.

Jaké národní a mezinárodní dokumenty souvisí se sexuální výchovou na školách?

Úmluva o právech dítěte deklaruje právo dětí na vzdělání, informace a ochranu před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním.

Charta sexuálních a reprodukčních práv definuje právo dětí na svobodu a osobní bezpečnost, právo na rovné zacházení, právo na informace a vzdělání, právo zvolit si partnera nebo partnerku, právo plánovat rodinu a rozhodnout se, zda budu mít dítě, nebo právo na zdravotní péči a ochranu.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2021) zahrnuje sexuální výchovu do oblastí Člověk a jeho svět na 1. stupni ZŠ a Člověk a zdraví na 2. stupni ZŠ a propojuje je s oblastmi Člověk a společnost, Člověk a příroda, Etickou výchovou a s průřezovými tématy Osobnostní a sociální výchova a Mediální výchova.

Kam pro inspiraci, školení a metodické materiály?

NESEHNUTÍ – F*ÉRA – BRNO
www.edufera.cz/material

TRANS*PARENT – PRAHA
www.jsmettransparent.cz

KONSENT – PRAHA / BRNO
www.konsent.cz/pro-vyucujici

OTEVŘENO
www.otvreno.org/sexuální-vychova-tipy-pro-ucitele/

PRAGUE PRIDE – PRAHA
www.praguepride.cz/cs/vzdelavani/besedy-na-skolach

Jsem pro rovnost.

Nora

Projekt podpořila Nadace OSF v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a posílení kapacit neziskových organizací. Program je financován z Fondů EHP a Norska. Zdroje a další infografiky naleznete zde: www.gendernora.cz/nase-temata/